

การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

จิตะวัฒน์ จิตะฐาน^{1*}, นิรันดร์ สุธีนิรันดร์¹ และ สรายุทธ์ เศรษฐขจร¹

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

*6763104086@bsru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านงานความปลอดภัยอาคารสถานที่ ด้านงานความสะอาดสิ่งแวดล้อม และด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ครูโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก จำนวน 37 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายทุ่งตะโก จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.881 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านงานความปลอดภัยอาคารสถานที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.56$) รองลงมา คือ ด้านงานความสะอาดสิ่งแวดล้อม ($\mu=4.51$) ส่วนด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu=4.46$) 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก พบว่า มีรวมทั้งสิ้น 25 แนวทาง โดยมีแนวทางที่โดดเด่นคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการเยี่ยมบ้านเชิงรุกเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคล ตรวจสอบและซ่อมบำรุงอาคารสถานที่สม่ำเสมอพร้อมเพิ่มมาตรการป้องกันภัยจากบุคคลภายนอก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการดูแลสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ และสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือเพื่อดูแลสุขภาพเชิงรุกพร้อมพัฒนาระบบจัดการเหตุฉุกเฉินให้รวดเร็ว

คำสำคัญ: การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก

School Safety Management in Small-Sized Schools under the Thung Tako Education Network, Chumphon Primary Educational Service Area Office 2

Thitawat Thitathan^{1*}, Niran Sutheeniran¹ and Sarayuth Sethakhajorn¹

¹Educational Administration, Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

*6763104086@bsru.ac.th

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the level of school safety management in small-sized schools under the Thung Tako Education Network, and 2) study guidelines for developing school safety management in small-sized schools under the Thung Tako Education Network, Chumphon Primary Educational Service Area Office 2. The study focused on 4 aspects: student support systems, building and facility safety, environmental cleanliness, and student health promotion. The population for the quantitative phase consisted of 37 teachers in small-sized schools under the Thung Tako Education Network. The key informants for the qualitative phase included 3 school administrators within the network. The research instruments comprised a 5-point Likert scale questionnaire with a total reliability of 0.881, and a semi-structured interview. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation, while qualitative data were analyzed using content analysis.

The research results revealed that: 1) The overall level of school safety management in small-sized schools under the Thung Tako Education Network, Chumphon Primary Educational Service Area Office 2, was at the highest level ($\mu=4.52$). When considered individually, the aspects with the highest identical mean scores were student support systems and building and facility safety ($\mu=4.56$), followed by environmental cleanliness ($\mu=4.51$), while student health promotion had the lowest mean score ($\mu=4.46$). 2) The guidelines for developing school safety management in small-sized schools under the Thung Tako Education Network consisted of a total of 25 guidelines. Key highlights indicated that school administrators should prioritize proactive home visits for individualized student support, conduct regular facility maintenance alongside enhanced security measures against outsiders, promote student participation in maintaining a hygienic environment, and establish collaborative networks for proactive healthcare with efficient emergency response systems.

Keywords: Safety Management, Small-Sized Schools

บทนำ

สถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในช่วงวัยแห่งการเรียนรู้ การปลูกฝังค่านิยม และการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างรอบด้าน ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้เวลาอยู่ภายในสถานศึกษาวันละประมาณ 6–8 ชั่วโมง ส่งผลให้โรงเรียนกลายเป็นสภาพแวดล้อมหลักที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของผู้เรียน ดังนั้น ความปลอดภัยในสถานศึกษาจึงถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพชีวิตและคุณภาพการเรียนรู้ หากสถานศึกษาขาดระบบการดูแลความปลอดภัยที่เหมาะสม อาจทำให้ผู้เรียนต้องเผชิญกับความเสี่ยงจากอุบัติเหตุ อุบัติภัย และภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งต่อชีวิต ทรัพย์สิน และสภาพจิตใจของผู้เรียน ตลอดจนส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ปกครองและสังคมโดยรวม ทั้งนี้ โรงเรียนมิได้มีบทบาทเพียงการถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่สำคัญในการดูแลปกป้อง และส่งเสริมสวัสดิภาพของผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบุว่าโรงเรียนเป็นสถานที่ที่เด็กนักเรียนมีความใกล้ชิดตรงลงมาจากครอบครัว ผู้ปกครองจึงมีความคาดหวังให้สถานศึกษาคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ ความปลอดภัยในสถานศึกษาจึงครอบคลุมทั้งการป้องกันอุบัติเหตุ การคุ้มครองจากความรุนแรง การกลั่นแกล้ง การละเมิดสิทธิ และภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Office of the Basic Education Commission (2014) [1] ซึ่งสอดคล้องกับหลักการในพระราชบัญญัติความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 เป็นกฎหมายแม่บทฉบับใหม่ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 ม.ค. 2554 และมีผลใช้บังคับในวันที่ 16 ก.ค. 2554 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ จากการศึกษาข้อมูลที่เกิดขึ้นกับเด็กที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาพบว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันมีอุบัติเหตุ อุบัติภัย และความรุนแรงเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก การสร้างความปลอดภัยให้แก่เด็กนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับความสุขและการมีชีวิตที่ปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น รู้จักป้องกันตนเองในสภาวะคับขัน และจัดการกับชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาที่จะต้องมียุทธศาสตร์การรักษามความปลอดภัยของสถานศึกษาตามระเบียบของ Occupational Safety, Health and Environment Act (2011) [2]

โดยธรรมชาติเด็กและเยาวชนอยู่ในวัยแห่งการเรียนรู้และยังขาดทักษะในการประเมินความเสี่ยง สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนจึงจำเป็นต้องได้รับการออกแบบ ดูแล และควบคุมอย่างเหมาะสม หากอาคารสถานที่ที่มีสภาพชำรุด วัสดุ อุปกรณ์ขาดความมั่นคง เครื่องเล่นสนามไม่ได้มาตรฐาน หรือขาดการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด ย่อมเพิ่มโอกาสในการเกิดอุบัติเหตุและเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ได้ การป้องกันและลดความเสี่ยงดังกล่าวจึงเป็นภารกิจร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่ต้องร่วมกันวางแผน ตรวจสอบ แก้ไข และพัฒนาระบบความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตามทิศทางของ Department of Disaster Prevention and Mitigation (2021) [3] ทั้งนี้ ข้อมูลสถิติสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาความไม่ปลอดภัยยังคงมีความรุนแรงและซับซ้อน โดยเฉพาะเหตุการณ์เด็กถูกลิขิตในรถยนต์หรือรถรับส่งนักเรียนในช่วงปี พ.ศ. 2557–2563 ที่มีจำนวนมากถึง 129 เหตุการณ์ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่สร้างความสะเทือนใจแก่สังคมและสะท้อนถึงช่องว่างของระบบการจัดการด้านความปลอดภัยอย่างชัดเจน ดังรายงานของ Thairath Online (2022) [4] นอกจากนี้ บริบทสังคมปัจจุบันยังเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี เช่น การกลั่นแกล้งรังแก (Bullying) ภัยคุกคามทางเพศ ปัญหาสุขภาพจิต และผลกระทบจากโรคอุบัติใหม่ ซึ่งล้วนส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ โดยงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนที่รู้สึกไม่ปลอดภัยใน

โรงเรียนมักมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง และมีความเสี่ยงต่อพฤติกรรมเสี่ยงและปัญหาทางสังคมมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Applebury (2021) [5]

จากความสำคัญของความปลอดภัยในสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดขอบข่ายความปลอดภัยในสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน ได้แก่ ภัยจากความรุนแรงของมนุษย์ ภัยจากอุบัติเหตุ ภัยจากการถูกละเมิดสิทธิ และภัยที่ส่งผลต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ ควบคู่กับการกำหนดมาตรการบริหารจัดการความปลอดภัย 3 ประการ ได้แก่ การป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม เพื่อให้การดำเนินงานด้านความปลอดภัยเป็นไปอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ยึดตามคู่มือของ Office of the Basic Education Commission (2021) [6] นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังได้กำหนดให้ “ความปลอดภัยของผู้เรียน” เป็นวาระเร่งด่วน (Quick Win) ภายใต้นโยบาย “MOE Safety Center สถานศึกษาปลอดภัย” ซึ่งมุ่งพัฒนาระบบการดูแล ป้องกัน เฝ้าระวัง ช่วยเหลือ และเยียวยาผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างครอบคลุมทุกมิติ นโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในเชิงพื้นที่ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก ยังคงประสบข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรสนับสนุน ครูต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน อาคารสถานที่มีอายุการใช้งานยาวนานและขาดการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การบริหารจัดการความปลอดภัยยังไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร สอดคล้องกับข้อห่วงใยของ Office of the Education Council (2017) [7] เครือข่ายทุ่งตะโกเป็นพื้นที่ที่มีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากและมีบริบทเฉพาะด้านภูมิศาสตร์ ชุมชน และทรัพยากร โดยเฉพาะลักษณะพื้นที่ราบเชิงเขาและใกล้ชายฝั่งที่ทำให้ต้องเผชิญความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ น้ำป่าไหลหลาก และสัตว์มีพิษบ่อยครั้ง อีกทั้งในมิติทางสังคม โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่จะประสบปัญหาช่องว่างในการจัดเก็บระบบฐานข้อมูลสารสนเทศเนื่องจากครูต้องรับภาระงานหลายฝ่าย ส่งผลให้การเฝ้าระวังพฤติกรรมความรุนแรง การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ และปัญหาการละเมิดสิทธิในเด็กเปราะบางยังขาดการติดตามช่วยเหลืออย่างทันทั่วถึง การบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กจึงจำเป็นต้องอาศัยแนวทางที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ควบคู่กับการนำนโยบายระดับชาติมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพจริง จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ายังมีการศึกษาด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในระดับพื้นที่เฉพาะค่อนข้างจำกัด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 เพื่อศึกษาระดับ ปัญหา และสร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา อันจะนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติที่เหมาะสม สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความปลอดภัย มีคุณภาพ และสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 37 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย ด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านงานความปลอดภัยอาคารสถานที่ ด้านงานความสะอาดสิ่งแวดล้อม และด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ใน 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านงานความปลอดภัยอาคารสถานที่ ด้านงานความสะอาดสิ่งแวดล้อม และด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการจัดการในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการจัดการในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการจัดการในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการจัดการในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการจัดการในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวคิดการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดแนวคิดการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

3. สร้างแบบสอบถามตามแนวคิดในการวิจัย ใน 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านงานความปลอดภัยอาคารสถานที่ ด้านงานความสะอาดสิ่งแวดล้อม และด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน แล้วนำฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแต่ละข้อคำถามแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC, Index of Objective Congruence) เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

5. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับสมบูรณ์

6. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุง แก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับครูโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .881

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่นไปใช้กับครูโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 37 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ไปขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่ ครูโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 37 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 37 ฉบับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศและระดับการศึกษา โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ
2. วิเคราะห์การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ใน 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านงานความปลอดภัยอาคารสถานที่ ด้านงานความสะอาดสิ่งแวดล้อม และด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ Boonchom Srisa-ard (2017) [8] ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำนวน 3 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. เป็นผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2
2. มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษาขึ้นไป
3. มีประสบการณ์ทางด้านการบริหาร 2 ปีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย โดยนำผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ซึ่งค่าเฉลี่ยที่มีค่าน้อย แปลว่า มีความสำคัญสูงที่ต้องได้รับความสนใจในการพัฒนามากกว่าที่มีค่าเฉลี่ยมาก จึงนำหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่มีค่า

น้อยที่สุดมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจแก้ไขเนื้อหาและข้อเสนอแนะ และสำนวนภาษาที่ใช้ตลอดจนความถูกต้องเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บข้อมูลเรื่อง การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนส่ววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามลำดับ

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ผู้ให้ข้อมูล เพื่อขออนุญาตเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

3. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ที่มีความถูกต้องครบถ้วนมาจัดเรียงข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ระดับการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก นำเสนอในรูปของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก โดยรวม 4 ด้าน

(N=37)

การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ในเครือข่ายทุ่งตะโก		μ	σ	ระดับ	ลำดับ
1	ด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.56	0.25	มากที่สุด	1
2	ด้านงานความปลอดภัยอาคารสถานที่	4.56	0.29	มากที่สุด	1
3	ด้านงานความสะอาดสิ่งแวดล้อม	4.51	0.35	มากที่สุด	2
4	ด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน	4.46	0.29	มาก	3
รวม		4.52	0.25	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านงานความปลอดภัยอาคารสถานที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.56$) รองลงมา คือ ด้านงานความสะอาดสิ่งแวดล้อม ($\mu=4.51$) ส่วนด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu=4.46$)

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

แนวทางการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 รวมทั้งสิ้น 25 แนวทาง ประกอบด้วย 1) ด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 7 แนวทาง 2) ด้านงานความปลอดภัยอาคารสถานที่ จำนวน 6 แนวทาง 3) ด้านงานความสะอาดสิ่งแวดล้อม จำนวน 6 แนวทาง 4) ด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน จำนวน 6 แนวทาง โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะมุ่งเน้นการสร้างระบบที่มีมาตรฐานโดยการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานประจำปีและขับเคลื่อนผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอนหลักเพื่อมุ่งสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบ เริ่มจากการเก็บข้อมูลเชิงรุกโดยกำหนดให้ครูประจำชั้นลงพื้นที่เยี่ยมบ้านนักเรียนครบ 100% ทุกภาคเรียน พร้อมทั้งใช้แบบบันทึกข้อมูลและชุดประโยคสื่อสารที่ออกแบบร่วมกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำ จากนั้นควรนำข้อมูลมาคัดกรองและจัดลำดับความต้องการความช่วยเหลือเป็นระดับเพื่อแก้ไขปัญหาตามลำดับความสำคัญ ควบคู่ไปกับการใช้กระบวนการ PLC ระหว่างผู้บริหารและครูประจำชั้นเพื่อหาทางออกให้แก่นักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ควรมีมาตรการช่วยเหลือเบื้องต้นทั้งการอารักขา-ส่งนักเรียนที่ขาดแคลนพาหนะและการประสานขอทุนปัจจัยพื้นฐาน รวมถึงการสร้างเครือข่ายกับผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ใหญ่ใจดีในพื้นที่เพื่อสนับสนุนทุนการศึกษารายเดือนให้แก่เด็กกลุ่มเปราะบาง โดยให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาพฤติกรรม ยาเสพติด และการบูลลี่ในทันที พร้อมกับการค้นหาและส่งเสริมศักยภาพนักเรียนตามความถนัดเฉพาะบุคคล

ด้านงานความปลอดภัยอาคารสถานที่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความปลอดภัยผ่านการแบ่งฝ่ายรับผิดชอบที่ชัดเจนและกำหนดวงจรการสำรวจอาคารสถานที่รวมถึงห้องปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอทุก 2 เดือน มีการตรวจสอบและปรับปรุงจุดอันตรายเชิงพื้นที่ เช่น พื้นที่ริมลำคลองและการตัดแต่งกิ่งไม้เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ พร้อมทั้งตั้งป้ายบอกเส้นทางป้ายระบุสถานที่ และป้ายเตือนจุดเสี่ยงภัยต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน ในด้านการป้องกันภัยจากบุคคลภายนอกควรใช้มาตรการปิดรั้วโรงเรียนและจัดระบบเส้นทางรับ-ส่งนักเรียนใหม่เพื่อความปลอดภัย อีกทั้งยังต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนป้องกันภัยพิบัติและฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุเพื่อให้พร้อมรับมือเหตุฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที รวมถึงการตรวจเช็คและซ่อมบำรุงระบบไฟฟ้า ฝ้าเพดาน และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้มีสภาพพร้อมใช้งานอย่างปลอดภัยอยู่เสมอ

ด้านงานความสะอาดสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาสภาพแวดล้อมโดยเน้นการมีส่วนร่วมผ่านระบบสภานักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนและตัดสินใจ มีการแบ่งโซนหรือเขตรับผิดชอบที่ชัดเจนเพื่อให้การดูแลความสะอาดครอบคลุมทั่วทุกจุด โดยจัดสรรครูประจำโซนเพื่อกำกับดูแลลงมือปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน มีระบบการตรวจสอบและรายงานผลโดยคณะกรรมการพร้อมทั้งมอบรางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจในการรักษาความสะอาดอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรคำนึงถึงสุขภาวะและความเป็นส่วนตัวของผู้เรียนด้วยการจัดสรรห้องเรียนและห้องน้ำให้เหมาะสม เช่น การจัดให้มีห้องน้ำในตัวสำหรับชั้นอนุบาล และมีการเผื่อรั้วซ่อมแซมส่วนประกอบของอาคารที่ชำรุด เช่น หลังคาและฝ้าเพดาน เพื่อให้สภาพแวดล้อมมีความปลอดภัย

ด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายโดยการทำ MOU และประสานงานกับ รพ.สต. ในพื้นที่เพื่อเข้ามาดูแลสุขภาพเชิงรุกและให้วัคซีนตามเกณฑ์ จัดให้มีระบบคัดกรองภาวะเครียดและส่งต่อนักเรียนไปยังโรงพยาบาลเฉพาะทางเพื่อรับการดูแลจากผู้เชี่ยวชาญ ควบคู่ไปกับการจัดทำฐานข้อมูลและรายงานสุขภาพนักเรียนตามมาตรฐานที่กำหนด ควรเตรียมความพร้อมด้านห้องพยาบาล ยาสามัญประจำบ้าน และอุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้พร้อมใช้งาน พร้อมทั้งมีระบบการนำส่งนักเรียนถึงมือหมอให้เร็วที่สุดในกรณีฉุกเฉินและการประสานงานกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ยังควรคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมในการเป็นครูประจำชั้นเพื่อดูแลนักเรียนกลุ่มเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น (ป.4-ป.6) ทั้งในด้านการเรียนและปัญหาส่วนตัว

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโกนำเสนอในรูปของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการวิจัยการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านงานความปลอดภัยอาคารสถานที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านงานความสะอาดสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโรงเรียนในเครือข่ายทุ่งตะโกให้ความสำคัญกับการวางรากฐานด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัยเชิงกายภาพเป็นลำดับแรก โดยมีการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่การรู้จักนักเรียนรายบุคคลไปจนถึงการคัดกรองเพื่อลดความเสี่ยง ควบคู่ไปกับการตรวจสอบสภาพอาคารสถานที่ ห้องเรียน และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้มีความมั่นคงแข็งแรงเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยต่อการใช้งาน แม้ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัยจะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่ยังคงมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องผ่านการเฝ้าระวังโรคติดต่อและการส่งเสริมโภชนาการ ซึ่งการที่ผลรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการบูรณาการภารกิจทั้ง 4 ด้าน เพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง ในด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูง เนื่องจากเครือข่ายทุ่งตะโกมุ่งเน้นการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและการคัดกรองความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ เพื่อลดปัญหาพฤติกรรมและปัญหาสังคมซึ่งเป็นภัยที่ใกล้ตัวผู้เรียนมากที่สุด เช่นเดียวกับด้านงานความปลอดภัยอาคารสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยสูง เพราะสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการตรวจสอบสภาพอาคาร ห้องเรียน และสนามเด็กเล่น ให้มีความมั่นคงแข็งแรงและปลอดภัยต่อการใช้งานเป็นอันดับแรกเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ ในขณะที่ด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจเนื่องมาจากเป็นภารกิจที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายภายนอก เช่น สถานพยาบาลหรือหน่วยงานสาธารณสุขเป็นหลัก ทำให้กระบวนการดำเนินงานบางส่วนอาจไม่คล่องตัวเท่ากับการบริหารจัดการทรัพยากรภายในโรงเรียนเอง อย่างไรก็ตาม ผลการดำเนินงานในภาพรวมที่อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้บูรณาการงานทั้ง 4 ด้านอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การบริหารสถานศึกษาคือกระบวนการในการชี้แนะและเกื้อหนุนให้บุคลากรดำเนินงานตามภารกิจหลักเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน Sukanya Chamchoi (2023) [9] และการบริหารสถานศึกษาต้องเน้นการตัดสินใจบนฐานข้อมูลและการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน Peter G. Northouse (2021) [10] นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า การบริหารจัดการความปลอดภัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนั้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด Wachira Kusumanwichit (2024) [11] รวมถึงการพัฒนากระบวนการบริหารความปลอดภัยที่ครอบคลุมทั้งด้านอุบัติเหตุ ปัญหาทางสังคม และสุขภาพอนามัย มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด Khanittha Kamnoetthong et al. (2023) [12] ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าขอบข่ายการบริหารทั้ง 4 ด้านที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นนั้น เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้และความสุขของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 พบว่า การพัฒนาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพและมีความจำเป็นเร่งด่วนที่สุดใน ด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือการจัดทำคู่มือปฏิบัติงานประจำปีเพื่อสร้างระบบมาตรฐาน ขับเคลื่อนการเก็บข้อมูลเชิงรุกด้วยการเยี่ยมบ้านนักเรียนครบ 100% ทุกภาคเรียน นำมาคัดกรองจัดลำดับความช่วยเหลือตามระดับความสำคัญ และใช้กระบวนการ PLC ร่วมกันหาทางออกแก้ปัญหาพฤติกรรม ยาเสพติด และการบูลลี่ในทันทีพร้อมส่งเสริมศักยภาพนักเรียนตามความถนัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sukanya Chamchoi (2023) [9] ที่เน้นกระบวนการชี้แนะและเกื้อหนุนให้บุคลากรดำเนินงานตามภารกิจเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ P. K. Smith (2020) [13] ในมิติการสร้างกลไกการเฝ้าระวังพฤติกรรมและการให้คำปรึกษาเชิงป้องกันเพื่อลดโอกาสการเกิดเหตุรุนแรง สำหรับประเด็นที่โดดเด่นใน ด้านงานความปลอดภัยอาคารสถานที่ คือการแบ่งฝ่ายรับผิดชอบและกำหนดวงรอบการสำรวจอย่างสม่ำเสมอทุก 2 เดือน ตรวจสอบปรับปรุงจุดเสี่ยงเชิงพื้นที่ ติดตั้งป้ายแจ้งเตือนให้ชัดเจน จัดระบบเส้นทางรับ-ส่งนักเรียนใหม่เพื่อป้องกันภัยจากบุคคลภายนอก ตลอดจนฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุและซ้อมบำรุงวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งานปลอดภัยอยู่เสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของ Somsak Tojampa (2022) [14] ที่อธิบายการจัดองค์ประกอบอาคารสถานที่ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fred C. Lunenburg and Allan C. Ornstein (2012) [15] และ Ratree Srikrod (2023) [16] ในเรื่องการจัดการพื้นที่ทางวิศวกรรมและการตรวจสอบอุปกรณ์ป้องกันภัยอย่างเป็นระบบ ขณะเดียวกันในด้านการความสะอาดสิ่งแวดล้อม แนวทางหลักคือการพัฒนาสภาพแวดล้อมโดยเน้นการมีส่วนร่วมผ่านระบบสภานักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา แบ่งโซนรับผิดชอบความสะอาดทั่วถึงโดยมีครูเป็นแบบอย่าง มีระบบตรวจสอบรายงานผลพร้อมมอบรางวัลสร้างแรงจูงใจ ควบคู่กับการจัดสรรห้องเรียนและสุขาภิบาลที่คำนึงถึงสุขภาวะและความเป็นส่วนตัวของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Siwaporn Ungwattana and Rangsiya Narin (2018) [17] ที่ระบุว่า การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เอื้อต่อสุขภาพและความปลอดภัยในชีวิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Connell (2021) [18] ในการจัดระบบสุขาภิบาลที่คำนึงถึงความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน และท้ายที่สุดนี้ ด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน แนวทางที่สำคัญคือการทำ MOU ประสานงานเชิงรุกกับ รพ.สต. เพื่อดูแลสุขภาพและให้วัคซีนตามเกณฑ์ วางระบบคัดกรองภาวะเครียดเพื่อส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ จัดเตรียมห้องพยาบาล ยาสามัญ และระบบนำส่งฉุกเฉินให้พร้อมใช้งาน ตลอดจนคัดเลือกครูประจำชั้นที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งด้านการเรียนและปัญหาส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Chaiyaphruk Sereerak (2018) [19] ที่ชี้ว่าการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานพยาบาลจะช่วยพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ars et al. (2022) [20] ที่ยืนยันว่าการบูรณาการสุขภาพจิตเข้ากับงานอนามัยโรงเรียนเพื่อเฝ้าระวังความเครียดสะสม จะช่วยลดปัญหาพฤติกรรมและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุขอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะมุ่งเน้นการยกระดับความแม่นยำของฐานข้อมูลความปลอดภัยเชิงรุก โดยกำชับให้ครูประจำชั้นดำเนินการเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบ 100% ทุกภาคเรียน เพื่อรวบรวมข้อมูลสถานะทางครอบครัวและพฤติกรรมเสี่ยงมาคัดกรองอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งบูรณาการกระบวนการ PLC ระหว่างบุคลากรและเครือข่ายผู้ปกครองในการวางแผนช่วยเหลือเยียวยานักเรียนกลุ่มเปราะบางเป็นรายบุคคลในทันที เพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรม ยาเสพติด และการบูลลี่อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ด้านงานความปลอดภัยอาคารสถานที่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะเร่งดำเนินการสำรวจและซ่อมบำรุงอาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติการ และจุดอันตรายเชิงพื้นที่อย่างน้อยทุก 2 เดือน โดยให้ความสำคัญกับการติดตั้งป้ายสัญลักษณ์เตือนภัยป้ายระบุสถานที่ และแผนผังเส้นทางอพยพให้ชัดเจนทั่วบริเวณ พร้อมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันภัยจากบุคคลภายนอกผ่านการจัดระบบรั้วโรงเรียนและเส้นทางรับ-ส่งนักเรียนที่เข้มงวด ควบคู่ไปกับการฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุพิบัติภัยเพื่อเพิ่มทักษะการเอาตัวรอดให้แก่ครูและนักเรียน
3. ด้านงานความสะอาดสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะพัฒนาสภาพแวดล้อมโดยใช้กลไกสภานักเรียนร่วมกับการแบ่งเขตรับผิดชอบความสะอาดที่ชัดเจน มุ่งเน้นการปรับปรุงสุขาภิบาลในพื้นที่ส่วนรวมและห้องน้ำให้ถูกสุขลักษณะและมีความเป็นส่วนตัว โดยเฉพาะการจัดสรรห้องน้ำในตัวสำหรับนักเรียนชั้นปฐมวัย พร้อมทั้งจัดระบบตรวจสอบ

และรายงานผลสม่ำเสมอโดยมีมาตรการสร้างแรงจูงใจ เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนให้มีจิตสำนึกในการดูแลวินัยของโรงเรียนให้ปลอดภัยและปลอดภัยโรค

4. ด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะเร่งสร้างความร่วมมือเชิงรุกกับภาคีเครือข่ายสาธารณสุขหรือ รพ.สต. ผ่านการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) เพื่อจัดบริการตรวจสุขภาพและคัดกรองภาวะสุขภาพจิตอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการจัดเตรียมห้องพยาบาล อุปกรณ์ปฐมพยาบาล และระบบสื่อสารฉุกเฉินให้นำส่งถึงมือแพทย์ได้อย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งคัดเลือกครูที่มีทักษะด้านจิตวิทยาเป็นที่ปรึกษาดูแลนักเรียนกลุ่มเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นเพื่อป้องกันภาวะความเครียดสะสมและการสูญเสียสวัสดิภาพทางใจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษาอื่นในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร
3. ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพรให้ครอบคลุมทุกมิติ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้แนวทางการพัฒนาการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ดังนี้

4. ด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน

- ทำ MOU ร่วมกับ รพ.สต. เพื่อดูแลสุขภาพเชิงรุกและรับวัคซีนตามเกณฑ์
- คัดกรองภาวะเครียดและมีระบบส่งต่อแพทย์เฉพาะทางอย่างเป็นระบบ
- จัดทำฐานข้อมูลและรายงานสุขภาพนักเรียนตามมาตรฐานต้นสังกัด
- เตรียมห้องพยาบาล ยาสามัญ และอุปกรณ์ปฐมพยาบาลให้พร้อมใช้งาน
- นำส่งนักเรียนถึงมือหมอทันทีในกรณีฉุกเฉิน พร้อมประสานผู้ปกครอง

3. ด้านงานความสะอาดสิ่งแวดล้อม

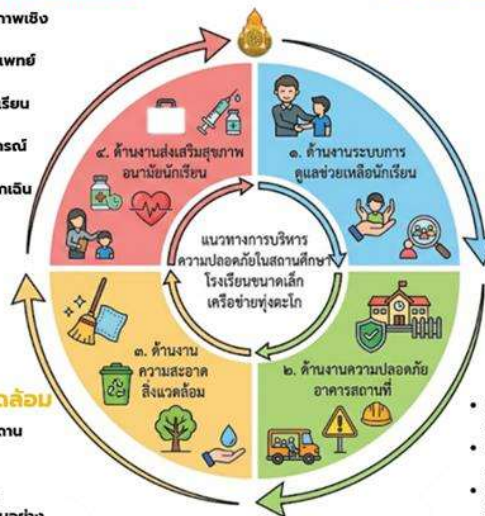
- ใช้สภานักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นกลไกหลักพัฒนาพื้นที่
- แบ่งเขตรับผิดชอบความสะอาดให้ครอบคลุมทุกจุดภายในสถานศึกษา
- ให้ครูประจำชั้นลงมือปฏิบัติเป็นแบบอย่างในการรักษาความสะอาด
- ตั้งคณะกรรมการตรวจรายงานผลพร้อมมอบรางวัลสร้างแรงจูงใจสม่ำเสมอ
- จัดสรรห้องเรียนและห้องน้ำให้ถูกสุขลักษณะและมีความเป็นส่วนตัว
- เฝ้าระวังและซ่อมแซมส่วนประกอบอาคารที่ชำรุดทันทีเพื่อสวัสดิภาพ

1. ด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

- จัดทำคู่มือปฏิบัติงานและใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอนหลักขับเคลื่อนงานอย่างเคร่งครัด
- เยี่ยมบ้านเชิงรุกให้ครบ 100% ทุกภาคเรียนเพื่อรวบรวมข้อมูลรายบุคคลที่แม่นยำ
- คัดกรองและจัดลำดับความช่วยเหลือตามระดับความสำคัญของปัญหา
- ใช้กระบวนการ PLC ระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อแก้ปัญหาที่นักเรียนรายบุคคล
- จัดหามาตรการช่วยเหลือนักเรียนยากจนและขาดแคลนพาหนะรับ-ส่งอย่างทั่วถึง
- ประสานภาคีเครือข่ายและผู้นำชุมชนสนับสนุนทุนการศึกษานักเรียนกลุ่มเปราะบาง
- แก้ปัญหาพฤติกรรมและการบูลลี่ทันที พร้อมส่งเสริมศักยภาพตามความถนัด

2. ด้านงานความปลอดภัยอาคารสถานที่

- แบ่งฝ่ายรับผิดชอบและสำรวจอาคารสถานที่ทุก 2 เดือนอย่างสม่ำเสมอ
- ตรวจสอบและปรับปรุงจุดเสี่ยงภัยริมลำคลองพร้อมติดตั้งแก๊สไม่อันตราย
- ติดตั้งป้ายบอกทาง ป้ายระบุสถานที่ และป้ายเตือนจุดเสี่ยงให้ชัดเจน
- ปิดรั้วโรงเรียนและจัดระบบรับ-ส่งนักเรียนเพื่อป้องกันภัยจากบุคคลภายนอก
- จัดทำแผนป้องกันภัยพิบัติและฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุสม่ำเสมอ
- ซ่อมบำรุงระบบไฟฟ้า ไฟาพวดาน และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมใช้งานปลอดภัย

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงแนวทางการพัฒนาการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก

สรุปผล

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก พบว่าระดับการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากันคือ ด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านงานความปลอดภัยอาคารสถานที่ รองลงมา คือ ด้านงานความสะอาดสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายทุ่งตะโก มีความครอบคลุมและเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบใน 4 ด้านหลัก โดยมีแนวทางสำคัญประกอบด้วย ด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มุ่งเน้นการจัดทำคู่มือปฏิบัติงานประจำปีเพื่อสร้างระบบมาตรฐาน ขับเคลื่อนกระบวนการ 5 ขั้นตอนหลัก เน้นการเยี่ยมบ้านนักเรียนครบ 100% ทุกภาคเรียนเพื่อสร้างความไว้วางใจ นำข้อมูลมาคัดกรองจัดลำดับความช่วยเหลือและใช้กระบวนการ PLC ร่วมกันหาทางออกแก้ปัญหาพฤติกรรม ยาเสพติด และการบูลลี่ในทันทีพร้อมส่งเสริมศักยภาพนักเรียนตามความถนัด เชื่อมโยงสู่ ด้านงานความปลอดภัยอาคารสถานที่ ที่กำหนดฝ่ายรับผิดชอบและวงรอบการสำรวจอย่างสม่ำเสมอทุก 2 เดือน ตรวจสอบปรับปรุงจุดเสี่ยงเชิงพื้นที่ ติดตั้งป้ายแจ้งเตือนให้ชัดเจน จัดระบบเส้นทางรับ-ส่งนักเรียนใหม่เพื่อป้องกันภัยจากบุคคลภายนอก ตลอดจนฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุและซ้อมบำรุงวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งานปลอดภัยอยู่เสมอ ในขณะที่ ด้านงานความสะอาดสิ่งแวดล้อม ได้เน้นการมีส่วนร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมผ่านระบบสถานักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา แบ่งโซนรับผิดชอบความสะอาดทั่วถึงโดยมีครูเป็นแบบอย่าง มีระบบตรวจสอบรายงานผลพร้อมมอบรางวัลสร้างแรงจูงใจ ควบคู่กับการจัดสรรห้องเรียนและสุขาภิบาลที่คำนึงถึงสุขภาวะและความเป็นส่วนตัวของผู้เรียน และท้ายที่สุดนี้ ด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียน ได้บูรณาการความร่วมมือกับ รพ.สต. ผ่านการทำ MOU เพื่อดูแลสุขภาพและให้วัคซีนตามเกณฑ์ วางระบบคัดกรองภาวะเครียดเพื่อส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ จัดเตรียมห้องพยาบาล ยาสามัญ และระบบนำส่งฉุกเฉินให้พร้อมใช้งาน ตลอดจนคัดเลือกครูประจำชั้นที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นทั้งด้านการเรียนและปัญหาส่วนตัว

ซึ่งองค์ความรู้ที่ค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดเชิงทฤษฎีของ Sukanya Chamchoi (2023) [9] ที่ระบุว่าการบริหารสถานศึกษาคือกระบวนการในการชี้แนะและเกื้อหนุนให้บุคลากรดำเนินงานตามภารกิจหลักเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Peter G. Northouse (2021) [10] ที่เน้นย้ำการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Wachira Kusumanwicht (2024) [11] ที่ยืนยันว่าผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนารูปแบบการบริหารความปลอดภัยที่ครอบคลุมมิติต่าง ๆ อย่างเหมาะสม รวมถึงสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Khanittha Kamnoetthong et al. (2023) [12] ในการวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าโมเดลการพัฒนาทั้ง 4 ด้านนี้เป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่เป้าหมายที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] Office of the Basic Education Commission. (2014). *Manual for school safety operations*. The Agricultural Co-operative Federation of Thailand. (In Thai).
- [2] Occupational Safety, Health and Environment Act B.E. 2554. (2011, January 17). *Royal Thai Government Gazette*. Vol. 128, Part 4a, pp. 5–21. (In Thai).
- [3] Department of Disaster Prevention and Mitigation. (2021). *Manual for disaster risk management in schools and communities*. Ministry of Interior. (In Thai).

- [4] Thairath Online. (2022, June 12). School safety crisis in small schools: A problem awaiting systemic solution. *Thairath*. <https://www.thairath.co.th> (In Thai).
- [5] Applebury, G. (2021). *Why is school safety important?* LoveToKnow.
- [6] Office of the Basic Education Commission. (2021). *Manual of guidelines for school safety operations (MOE Safety Center)*. Ministry of Education. (In Thai).
- [7] Office of the Education Council. (2017). *The national scheme of education B.E. 2560–2579* (2nd ed.). Bangkok: Office of the Education Council. (In Thai).
- [8] Boonchom Srisa-ard. (2017). *Introduction to research* (10th ed.). Bangkok: Suwiryasarn. (In Thai).
- [9] Sukanya Chamchoi.(2023).*School management in the digital age*. Chulalongkorn University Press. (In Thai).
- [10] Northouse, P. G. (2021). *Leadership: Theory and practice* (9th ed.). SAGE Publications.
- [11] Wachira Kusumanwichit. (2024). *Safety management of educational institutions under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1* [Master's thesis, Silpakorn University]. (In Thai).
- [12] Khanittha Kamnoetthong, Chayakan Rueangsuwan, and Pongpop Phujomjit. (2023). Development of a school safety management model under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 1. *Santisuk Paritat Journal*, 8(3). (In Thai).
- [13] Smith, P. K. (2020). *Bullying and violence in schools: Prevention and intervention strategies*. Cambridge University Press.
- [14] Somsak Tojampa.(2022). *School administration and safety management*. Bangkok: Suwiryasarn. (In Thai).
- [15] Lunenburg, F. C., and Ornstein, A. C. (2012). *Educational administration: Concepts and practices* (6th ed.). Wadsworth.
- [16] Ratree Srikrod. (2023). *Guidelines for developing school safety management under Phuket Provincial Administrative Organization* [Master's independent study, Phuket Rajabhat University]. (In Thai).
- [17] Siwaporn Ungwattana, and Rangsiya Narin. (2018). *Environmental health in educational institutions*. Chiang Mai University Press. (In Thai).
- [18] Connell, R. (2021). *School environment and student well-being*. Routledge.
- [19] Chaiyaphruk Sereerak. (2018). *School health promotion and community partnership*. Bangkok: P.A. Living. (In Thai).
- [20] Ars, Z., et al. (2022). Integrating mental health into school safety frameworks. *Journal of Educational Administration*, 60(2), 130–145.